

Ötlető: PONGRÁCZ VILMOS

Ötletés ideje: 1979.

TART.: A PARASZTI ÉLET MEGVÁLTOZÁSA CSAKÁNYBAN

9 lap

Fődrajzi mutató: CSAKÁNY

Stakmutató: XVII

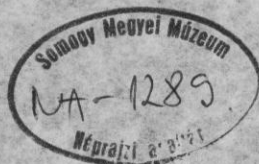
PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁROZÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYS. LTK. 4198-as TÉTELE ALÓL

4198

A paraszti élet megváltozása Csákányban.

Általános rész.

A községben 1960 tavaszán alakították meg a termelőség-
vetkezetet. Mivel a környező falvakban napok alatt megtörtént
a szövetkezetek létrehozása, a helyi parasztság némi vonakodás
után belépett. A nagy kérdőjel ott függött minden gazda feje
felett; hogy s mint lesz ezután, milyen megélhetési lehetőséget
biztosít a Termelőségvetkezet?

1949-ben a földesurak birtokának egy részén - 700 k. holdon -
alakult már egy termelőségvetkezeti csoport. Nehézségek között
de eredményesen dolgoztak. A tagok évi 18-20 ezer forintot
kerestek terményben és pénzben.

Ennek ellenére az volt az általánosan kialakult vélemény,
hogy a szövetkezet a rendelkezésére álló igavonó állatokkal
a nagy kiterjedésű határban a soros munkálatokat képtelen lesz
elvégezni. Alátámasztani látszott az a körülmény, hogy már a
termelőségvetkezetek megalakításának hírére többen eladták
igavonó jószágukat - főleg lovakat - de tarlóbuktatáshoz és
az őszi mélyszántáshoz a szövetkezet traktorokat kapott.

A szövetkezeti élet nehezen indult. A megszabott munka-
normák magasak voltak, ellenértékük csekély. A parasztság ezért
zugolódott, nem akart dolgozni. Ekkor munkabér előleg bevezet-
ésével próbálták a gondokon enyhíteni de az előleg nevetségesen
kevés volt. Az alakulás évében különösebb megélhetési gondok
még nem mutatkoztak mert az előző évi termésből még maradt
némi tartalék, hanem a következő év már nyugtalanosságot okozott.

15

S mivel az osztalék is kevés volt, szárnyra kapott az a gondolat, hogy ebből megélni nem lehet és a népesebb családoknál a munkabíró fiatalok az ipartelepek felé kezdtek tájékozódni.

Később, ahogy szaporodtak a célszerű mezőgazdasági gépek, úgy csökkent a helyi lakosság létszáma mert a gépek sok kéziőrt tettek feleslegessé. A lemorzsolódás megkezdődött s ma 670 lélek van az akkori 1040 helyett.

Idők folyamán -a szövetkezet anyagi erősödésével- kialakult a mai helyzet; hávibérések és normások is megtalálják számításukat, kötődnek a szövetkezethez. Ez lényeges mert az a fiatal, aki az általános iskola 8 osztályát elvégezte és valamilyen oknál fogva nem tanul tovább, sajnos nem a szövetkezet felé tájékozódik hanem olyan munkahely felé ahol sok pénzt sejt és a munka sem nehéz.

A paraszti élet megváltozása a gazdálkodásban.

A szövetkezeti törvény a parasztságnak 1 k.h.háztáji földet biztosított.Elegendőt arra,hogy a szükséges kapásnövényeket a maga számára megtermelje.Ez a terület még akkor is sok gondot okozott ha közvetlen a saját telkében volt s különösen ha valahol a távol mezőben adták.Az élő és holt gazdasági felszerelés átadásával bizonyos kötöttségek keletkeztek.Erre nem csak a gazda unt rá hanem a föld is.Ugyan abban a földben mindig kapásnövényt termelni nem volt gazdaságos de más választás nem volt.Az udvarában levő trágyával sem rendelkezett mint a sajátjával,bizonyos részt a közös földre kellett kiszállítani.

Ebből következett,hogy elegendő istállótrágya hiányában háztáji földjére kénytelen volt műtrágyát szórni mert a mindig kapásnövényre használt talaj ezt megkövetelte.

Szántást,boronálást,vetést,hengerezést a szövetkezeti fogatok elvégezték bár nem mindig a szükséges időben.Az elvégzett munkáért pénzbeli térítést kellett fizetni.A vetőmagok elrakása - a kukorica kivételével -saját fogat hiányában nem ekenyomon történt mint azelőtt,hanem jelölő nyomán.Házilag készített vaskos gereblyének felel meg,erős fogakkal,amelyek a földön húzva elkészítik a soros magágyat.Ebbe kell a magot beleszórni és gereblyével a földet ráhuzni.Burgonyánál a jelölés vonalán kapával kell a gumónak fészket vágni és lerakás után ugyancsak kapával elföldelni.A jelölőn 5 lyuk van,ebből 3 a kukoricasorok jelölésére, 2 lyuk a burgonya alá.A középső fog rögzített, a két szélső szükség szerint áthelyezhető.

4

Nem csak burgonyának és kukoricának kellett a háztáji föld hanem különféle zöldségeknek is. Ez utóbbiakat nem volt tanácsos a mezőben kapott háztájiba vetni mert hamar nyoma veszett. Hogy segítettek magukon? A ház körül minden alkalmas területet felás- tak, a termelés érdekében sok helyen a virágoskertből vettek el.

A meglévő fogatokat nem lehetett úgy irányítani, hogy kellő időben mindenkinek eleget tegyenek, megalkották tehát a háztáji kordét. Kovácsolt vastengelyre kerékpár vagy motorkerékpár kere- ket tettek, a tengelyre szállító felületet képezték ki szintén vasalással. Az ilyen kordén 1-2 q. terményt könnyen lehetett szállítani. Néhányan motorkerékpár után csatolható kordét is készítettek, ezzel az alkalmatossággal a mezőben lévő háztáji földről komolyab terhet tudtak hazaszállítani.

A szőlőtulajdonosok voltak a legjobban elakadva. A szőlőhegy a somogyzsitfai határban a községtől 5 km. fekszik. A termelő- szövetkezet hordó vagy viz szállítására az igényelt időre kép- telen volt fogatot adni. Itt is segített a paraszti leleményesség. Cementkádakat vettek s a vízgyűjtő csatorna alá helyezték eső- vizet gyűjteni, ebből végezték a szükséges permetezést.

Ahol nem volt csatornázott tető, ott vízgyűjtő gödröket ástak, nagyobb méretű ócska edényt helyeztek bele s kis árkok készítésével a gyűjtőbe irányították a lehullott csapadékot. Zavaros víz folyt bele az igaz de 1-2 nap után leülepedett, akkor óvatosan kimerték és permetezésre felhasználták.

5

A paraszti élet megváltozása az állattartásban.

A szövetkezeti tag leadta a maga ló vagy tehénfogatót a közösbe de majd minden istállóban maradt még egy-két számos jószág. Ezeket fogatolásra nem csak tenyésztésre tarthatták. A tartásukhoz szükséges takarmány megszerzése körülményes és fáradtságos volt.. A termelőszövetkezet a parasztoknak annyi rétet jelölt ki, amennyit vállaltak. Azt le kellett kaszálni, megszáritani, összegyűjteni, a felrakásban, szállításban is segíteni, ennek fejében az általa gyűjtött szénának csak 1/3-át kapta. Ez elég szűkös ellenérték volt de a háztájiban tenyésztett állatoknak a takarmányt biztosítani kellett mert a megcsappant jövedelmet a parasztság borjunevelésből és tejhozamból pótolta.

Tehenészettel, borjuneveléssel még nyugdíjba vonulásuk után is foglalkoztak. Bekapcsolódtak a bikahizlalásba mert jó jövedelmet biztosított és tenyésztették amíg erővel bírták. Előnyös helyzetben voltak a munkaerővel rendelkező népes családok mert több állat számára tudtak elegendő takarmányt gyűjteni.

A szerződéses sertéstenyésztés szintén kedvező és jövedelmező volt. Az állam által nyújtott kedvező szerződési feltételek mellett ma is többen hizlalnak sertéseket bár a hizótáp elég drága.

Az évek óta elhanyagolt anyakoca tartás szintén fellendült mert a malacnak általában jó ára van. 6-7 hetes malac darabjáért 1100-1200 Ft. kérnek kora tavaszon, későbban sem esik 600-700 Ft. alá.

Többen foglalkoznak nyultenyésztéssel mivel a házkörül megterem a zöldtakarmány, a szükséges tápot az ÁFESZ. felvásárló telepe biztosítja. A különböző tápok használatától kezdetben vonakodtak, eredményességét tapasztalva igénylik.

6

Említettük, hogy a szövetkezeti tagok nyugdíjazásuk után is foglalkoztak állattartással amíg birták. Az a körülmény, hogy a munkabíró fiatalok különböző vállalatoknál keresnek munkát és lekötöttségük következtében idős szüleiknek az állattartásban nem tudnak besegíteni, a szarvasmarha állomány a faluban nagyon lecsökkent. A fogyasztásra szükséges tejet és termékét az ÁFÉSZ helyi boltja biztosítja. A Marcali tejipari vállalat naponta friss árut szállít.

7

A paraszti élet változása a társadalomban, szokásban és mentalitásban.

A termelészövetkezetek megalakítása által felvert hullámok későbbre csitultak el. Apáról-fiúra szálló ősi örökséghez való ragaszkodásuk teljesen érthető volt. Még senki sem tudta hová fejlődik a szövetkezeti mozgalom és milyen nyugodt, emberhez illő életet hoz az új rendszer. Ma már így nyilatkoznak: "Ha visszaadnák sem kellene a földem!" és "Nem tudtuk elgondolni, hogy ilyen emberül lehessen élni!" Bizony ez nem a látástól-vakulásig munkában őrlődő paraszti élet. A föld éhség elmúlt, nem ragaszkodnak hozzá.

A megtakarított pénz is megtalálta a maga útját. A zsúptetős házak lebontása megkezdődött. Az új lakóházakban már van előszoba, fürdőszoba s utcahosszat szemnek tetszetős vaskerítések százméterei.

A szakmát tanult fiatalok megtakarított pénzükön személygépkocsit vásároltak vagy kis nyeralót Karosban, Balatonmentén. Ez olyan természetes minthogy szüleik a maguk idejében 1-2 hold földet vásároltak összekuporgatott pénzükön.

Nemcsak az újonnan épített lakóházakban hanem a korszerűsített régi lakásokban is új butorok láthatók. Ez nem az igényesség megnyilvánulása hanem szükségszerűség mert a szüette öreg butorokkal nem lehet mást tenni mint kiszórni és eltüntetni.

Szekrénysor, tükörszekrény, könyvszekrény, rekamié, heverő, dohányzóasztal, fotelok, televízió, rádió, minden van a lakásokban a gépesített háztartás mellett.

A ruházkodásban sem maradnak el. A fiatalok a legújabb ruhadarabokat öltik magukra, mindez természetes, feltűnést nem kelt.

Táplálkozásban igényesebb lett a parasztság mondván: "az a mienk amit megeszünk! ". Ennek a mondatnak az a háttere, hogy a falunak és a szülőknek hátat fordított fiatalok bármilyen jó megélhetési viszonyok között vannak hazalátogatnak s elvárják, hogy az öreg szülék megtömjék szatyrukat.

A háztáji termékek lassan fejlődnek fogyaszthatóvá, ezért a helyi ÁFÉSZ. bolt "primőr" zöldségféléket rendel s el tudja adni mert a parasztságnak semmi sem drága. Sertést, baromfit tenyészet^{ek}en és vágják, ennek ellenére sok hentesárut, fagyaszott húst vásárolnak.

Ujságra, hetilapra, folyóiratokra előfizetnek. Érdeklődési körük széles, politikától irtóznak. Mindkét világháborúnak sok áldozata volt, a harmadiktól is nagyon tartanak. "Megbolódult a világ, fejbeverés lesz a vége!" - így mondogalódnak. Soha se legyen igazuk.

Van még egy szomorú tünet, a magukra hagyott öregek. Ez csak részben a háládtlenség tükré mert az öregek nem akarnak a fiatalokhoz menni, velük együtt lakni. Öreg fát nem lehet átültetni. A fiatalok zöme városban lakik, munkahelyéhez közel, a falun megöregedettek nem szeretik a várost. Ideig-óráig együtt tudnak lenni de végül is hazakiváncsoznak. A gyér látogatás, amivel a fiatalok megörvendeztetik a beteges öregeket nem elégséges. Nem beszélve azokról akik egyáltalán nem törődnek az öreg szülőkkel, akiknek tehetetlen öregségükben nincs más út mint a szociális otthon.

Templomba csak az idősebbek és az öregek járnak, akikbe szinte belerögződött a hitélet. A fiatalok esetleg házasságkötéskor mennek templomba, sokan még akkor sem, megelégszenek a polgári házasságkötéssel. Az öregek elítélik, "Istentől elrugaszkodottaknak" mondják őket.

Székely, 1949 június *Pauzgrásvilmos*

előforrások:

Darabos János 78 éves tsz.nyugdíjas.

Szobi Vendel 72 éves tsz.nyugdíjas.

Kiss János 76 éves tsz.nyugdíjas.

4198